

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 42/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 3. april 2017

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i kontingent nr. ██████████ i perioden ██████████, og kontingent nr. ██████████ i perioden ██████████ som ██████████. Videre tjenestegjorde skadelidte i ██████████ fra ██████████ i ██████████ og fra ██████████ til ██████████ som ██████████ i ██████████.

Skadelidte beskriver selv en god oppvekst på ██████████. De hadde en stor familie i nærheten av barndomshjemmet, og skadelidte skal fortsatt ha god kontakt med en del av familien. Faren var snekker og moren var hjemmeværende frem til faren døde da skadelidte var 16 år gammel. Etter dette tok moren arbeid i en lokal bedrift. På fritiden skal skadelidte ha drevet med ski, fotball, sykkel, jakt og fiske. Familien drev med avl av elghunder. Han har en et år eldre bror og en fire år eldre søster. Broren er nylig skilt og har to barn, og bor i barndomshjemmet. Søsteren har han ingen kontakt med. Hun er ikke i jobb, er skilt, og er dømt for svindel. Hun svindlet skadelidte for penger mens han var i ██████████. Moren bor nå i trygdeleilighet og er litt dement.

Det foreligger mye hjertesykdom på farens side av familien. Faren døde av hjerteinfarkt da han var 44. Alle fire av fars brødre døde av det samme før fylte 60 år.

Grunnskolen gikk bra og skadelidte trivdes der. Etter grunnskolen gikk han et år på maskin og mekaniker på ██████████. Han søkte seg videre til bilmekanikk på ██████████, men kom ikke inn. Han tok deretter grunnkurs i landbruk på en folkehøyskole. Så begynte han som montør på ██████████. Han bodde deretter en stund i ██████████, før han flyttet tilbake til ██████████ og ble landbruksavløser. Han søkte seg så til ██████████ fordi han kjente flere som hadde vært der og sa at det var bra. Han ville oppleve eventyret.

Skadelidte er gift og har en datter som er født i 1997. Skadelidte har en medfødt, ufarlig hjertefeil. Han skadet høyre kne på trampoline i 1980, og fikk leddbåndskade i begge knær i 1983. Han ble operert i venstre kne i 1986. Han var i en trafikkulykke i 1988, og ble skadet i både venstre hånd og venstre kne. I 1989 fikk han en arbeidsskade i form av brudd i ribben. Han opererte menisken i venstre kne i 1990, og fikk fysikalsk behandling etterpå. I 1990 ble han sjekket for bilyd på hjertet. I 1991 fikk han en brist i et ribben.

Første gang han var i kontakt med psykolog eller psykiater var i 1990, fordi han ble deprimeret etter kneoperasjonen samme år. Skadelidte fikk da kontakt med sjef for Forsvarets senter for katastrofepsykiatri, Egil Guldal. Neste gang de hadde kontakt var i 2010. I saksdokumentene fremkommer det at skadelidte i 1990 skal ha fått diagnosen depresjon fra sin fastlege og fått tilskrevet Vival. To uker senere skal skadelidte ha blitt innlagt som følge av et forgiftningstilfelle med Vival og Paralgin forte.

I etterkant av tjenesten skal skadelidte ifølge ham selv ha jobbet intenst og hatt symptomer på at nettene var vanskelige. Han skal ha hatt sporadiske mareritt fra 1998 og 1999. Marerittene ble verre når arbeidspresset var stort.

Etter at han kom hjem fra [REDACTED] har han jobbet flere ulike steder. Han har jobbet mye som sjåfør og kjørt taxi. Han har videre jobbet med dagligvare, som lagermedarbeider og som fagarbeider på [REDACTED]. I mars 2013 sluttet skadelidte å jobbe etter å ha vært midlertidig ansatt på [REDACTED].

Han har til tider festet mye, men dette skal ha roet seg mye i det siste. Han begynte å drikke for å sove 2-3 kvelder i uken rundt 2008-2009. Dette sluttet han med i 2010. Skadelidte røyker, men har ikke prøvd illegale rusmidler.

Statens pensjonskasse (SPK) har i vedtak av 12. januar 2012 tilkjent skadelidte billighetserstatning etter forskrift nr. 1563 av 12.02.2004. Skadelidte ble i den forbindelse tilkjent kr. 220 044 på bakgrunn av erklæring fra behandlende psykiater Erik Waale Ness som satte skadelidtes medisinske invaliditet til ca. 30%, hvor 25% knytter seg til psykiske plager.

I forbindelse med krav etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning nr. 1768 av 22.12.09, er det blitt innhentet spesialisterklæring fra psykolog Trond Ivar Hegge. Erklæringen er datert 04.02.2014 og er utarbeidet etter det særskilte mandatet fra Forsvarsdepartementet. Hegge fant at det er årsakssammenheng mellom de psykiske påkjenninger skadelidte ble utsatt for, og en varig medisinsk invaliditet på 25%.

Statens pensjonskasse (SPK) har i sitt vedtak av 4. januar 2015 tilkjent skadelidte kompensasjon tilsvarende 35G etter den særskilte kompensasjonsordningen Del 1 basert på en lempelig vurdering av krav til bevis. Etter SPKs syn er ikke vilkårene for kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen del II oppfylt.

Skadelidtes advokat, Jon Olav Holvik, har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 22. januar 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidte og hans advokat møtte i klagenemnda. En representant fra SPK var også til stede.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Utgangspunktet etter de alminnelige erstatningsrettslige regler er at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren, jf. blant annet Rt. 1992 s. 64. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er

skadelidte som bærer bevisbyrden for at tjenesten er en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skaden og dens følger.

For ordningen med kompensasjon på 35G skal det legges til grunn et lempeligere beviskrav enn for ordningen med kompensasjon på 65G. Bakgrunnen for dette er ifølge tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 22. november 2010 at mange av kravene ligger langt tilbake i tid. I forbindelse med at det 18. juni 2012 ble innført en ny bestemmelse i forskriftens § 4a, hvorefter skadelidte vil kunne være berettiget til inntil 65G ved 100% ervervsuførhet, ble begrunnelsen for beviskravet utdypet i et presiserende tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 7. november 2014. Siden det ble antatt at det ville være vanskelig å skaffe tidsnær dokumentasjon for forhold som lå langt tilbake i tid, var poenget med det lempeligere beviskravet at mangel på slike tidsnære bevis ikke i seg selv skulle føre til avslag på kompensasjonskrav. Hvis tidsnære bevis foreligger, skal man etter tolkningsnotatet bruke de alminnelige regler om bevisvurdering. I den grad det foreligger tidsnære bevis, har disse naturligvis betydelig bevisverdi. Det vises i den forbindelse til Rt 1998 s 1565 (Liedommen) på side 1572:

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endre det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på...»

I likhet med mange av de øvrige sakene nemnda har til behandling, foreligger det ikke tidsnær dokumentasjon i den foreliggende saken som kan knytte skadelidtes psykiske lidelser til tjenesten. Skadelidtes advokat har i klagen på vegne av skadelidte, anført at klagenemndas praksis tilsier at et slikt fravær av tidsnære bevis vil medføre at skadelidtes egne senere beskrivelser må tillegges stor vekt. Nemnda kan ikke se at det er holdepunkter for denne tolkningen ut ifra nemndas praksis. Fravær av tidsnære bevis skal imidlertid ikke tolkes som at tjenesten utelukkes som årsak. Ved fravær av tidsnære bevis må det foretas en helhetsvurdering av de bevis som foreligger, basert på prinsippet om fri bevisbedømmelse. Skadelidtes egne beskrivelser vil som følge av dette inngå som en del av bevisvurderingen. Nemnda viser i den forbindelse til sak 18/2011 hvor nemnda uttalte følgende:

«Nemnda mener av den grunn at det ikke kan oppstilles som et vilkår at det foreligger tidsnære bevis for at beviskravet etter forskriftens § 4a skal være oppfylt. Ei heller kan det stilles krav om konkrete diagnoser som PTSD, eller konkrete hendelser under tjenesten som har hatt skadeevne isolert sett. Man er her henvist til en fri bevisbedømmelse, jfr. forarbeidene til forsvarspersonelloven § 12b. Det oppstilles da ingen begrensninger for hvilke bevis som kan fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere og betydningen av den sakkyndiges vurderinger og konklusjoner vil stå sentralt.»

Nemnda bemerker videre at når det skal foretas en bevisvurdering, vil vekten av de ulike bevis variere. At skadelidte lang tid etter endt tjeneste, og etter at kunnskapen om kompensasjonsordningen er allment kjent, knytter sine plager til tjenesten, har mindre bevisverdi.

Ut ifra den foreliggende dokumentasjonen i saken fremgår det at skadelidte i 1990 skal ha hatt psykiske problemer i tilknytning til en skade i kneet. Skadelidte har selv under sin forklaring

for nemnda, bekreftet at depresjonen tilbake i 1990 var knyttet til kneskaden og at han som en følge av denne måtte trekke seg ut av firmaet han nettopp hadde vært med å starte. Det fremgår av saksdokumentene at det etter dette ikke er foretatt nedtegnelser om psykiske plager før i 2010. Skadelidte kontaktet på dette tidspunktet sin fastlege og opplyste om søvnproblemer. Videre fortalte skadelidte om plager i etterkant av tjenesten. Dette er første gang i den foreliggende dokumentasjonen at skadelidtes psykiske plager settes i sammenheng med tjenesten.

Etter nemndas syn vil det ved vektleggingen av den sakkyndiges vurderinger og konklusjon, være av betydning om den sakkyndige alene bygger på skadelidte og eventuelt hans nærståendes opplysninger nå, eller om det finnes støtte i tidsnære nedtegnelser i legejournaler mv. Der den sakkyndige har basert sin vurdering på skadelidtes egen forklaring av årsaken til sine psykiske lidelser, uten at dette støttes av objektivt funn i dokumentasjon, kan det være grunn til å legge mindre vekt på erklæringen. Det vises i denne forbindelse til Rt. 1998 s. 1565.

SPK har i forbindelse med saksgangen innhentet en spesialisterklæring datert 04.02.2014 fra psykolog Trond Ivar Hegge. Erklæringen er innhentet etter det særskilte mandat utarbeidet av Forsvarsdepartementet. Hegge konkluderer med at skadelidte har diagnosene alkoholavhengighet, agorafobi, spesifikk fobi knyttet til skyting og PTSD. I vurderingen av spørsmålet om det er årsakssammenheng mellom tjenesten og skadelidtes psykiske plager, skriver Hegge følgende:

«Jeg mener at det er overveiende sannsynlig at det foreligger en årsakssammenheng mellom det skadelidte har opplevd og de plager han har i dag. Det foreligger ingen annen forklaring, og symptomene er forenlige som nevnt under punkt d. Jeg anslår sannsynligheten for at det foreligger årsakssammenheng til å være større enn 50 %.»

Psykolog Hegge bygger i stor grad sine vurderinger på skadelidtes egen forklaring, slik den er gitt til ham nå nærmere ■ år etter tjenesten. Skadelidtes redegjørelse støttes ikke av objektive funn i den tidsnære dokumentasjonen. Nemnda finner derfor at den sakkyndiges erklæring som følge av dette må tillegges mindre vekt. Heggens erklæring bygger videre på at det ikke er funnet andre mulige årsaker til skadelidtes psykiske plager. Nemnda bemerker at det ikke er påkrevet å finne annen årsak til skadelidtes psykiske plager. Det sentrale er å vurdere om det fremstår som mer sannsynlig at plagene skyldes tjenesten enn andre årsaker.

Skadelidtes behandlende psykiater Erik Waale Ness, har i sin erklæring i forbindelse med krav om billighetserstatning, konkludert med at det er årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske plager og tjenesten. Det fremkommer av erklæringen at skadelidte beskriver at han opplevde de første psykiske plagene under tjenesten i ■ i ■. Også denne erklæringen bygger på skadelidtes redegjørelse, uten at nemnda kan se at dette støttes av objektive funn i dokumentasjonen.

Nemnda finner grunn til å bemerke at det ikke er tvilsomt at skadelidte har hatt en svært belastende tjeneste. Nemnda finner videre grunn til å bemerke at i flere av sakene nemnda har behandlet, har det vært tilfeller hvor skadelidte har slitt med massive psykiske problemer, men hvor skadelidte likevel ikke har oppsøkt hjelp for de psykiske plagene. Det vil da imidlertid ofte foreligge andre indikasjoner som tilsier at skadelidte har hatt vedvarende psykiske lidelser som kan knyttes til tjenesten. Eksempler på dette kan være et forhøyet aktiveringsnivå, hyppig bytte av jobb, ustabilitet i forhold til nære relasjoner eller andre tegn som tyder på at skadelidte har fungert dårlig i etterkant av tjenesten.

Ut fra den foreliggende dokumentasjon, er det ikke tilstrekkelig holdepunkter for å si at skadelidte har hatt tegn på vedvarende psykiske plager siden tjenesten. Han har stabile familieforhold, og han har fungert godt i arbeidslivet frem til 2013. Det er først i 2010 at de psykiske plagene settes i sammenheng med tjenesten.

Nemnda finner etter dette at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort årsakssammenheng etter de krav til bevis som gjelder etter ordningens del II.

Nemnda finner etter dette å stadfeste SPKs vedtak.

Klagen tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 62 375,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 24 timer og 30 min. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

Det er også lagt frem krav om dekning av reisegodtgjørelse for advokat Holvik med kr. 2462,50,-. Kravet omfatter blant annet kjøring med egen bil i 30 kilometer. Advokat Holvik har lagt til grunn kjøregodtgjørelse per km. med kr. 4,10,-. I tråd med praksis fra SPK, er nemnda av den oppfatning at kjøregodtgjørelse dekkes med kr. 2,30 per km. Etter dette dekkes reisegodtgjørelse for advokat Holvik med kr. 2407,-.

Fra skadelidte er det lagt frem reiseregning med tilsammen kr. 366,- for oppmøte i klagenemnda. Nemnda bemerker at forskrift om klagenemnda § 13 bare dekker rimelig og nødvendige utgifter til juridisk bistand. Skadelidtes kostnader ved møte i nemnda dekkes ikke av bestemmelsen, og vil bare dekkes i den grad disse er omfattet av forvaltningsloven § 36. Ettersom kravet fra skadelidte ikke har ført frem, foreligger det etter nemndas syn ikke grunnlag for å dekke hans utgifter ved fremmøte.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 62 375,- inkl. mva., samt advokatens reisekostnader med kr. 2407,-

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 5. juli 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda